

Natur- & miljøovervågningen i Danmark

Vi kan gøre det dobbelt så godt

Til folketingets miljø- og planlægningsudvalg

Fra DHI Institut for Vand og Miljø

Danmark bruger i runde tal 70 milliarder kroner om året til miljøudgifter. Det er naturligvis vigtigt, at samfundet kan se, om disse penge bruges på en effektiv måde. Derfor er der, bl.a. i forbindelse med de store vandmiljøplaner, sat et betydeligt beløb (ca. 300 millioner om året) af til natur- og miljøovervågning. Det er imidlertid aldrig undersøgt om dette beløb er det rigtige for at kunne sikre en optimal udnyttelse af miljøudgifterne. Endvidere er overvågningsprogrammet ikke optimalt designet. Ved en bedre planlægning og bedre udnyttelse af ny teknologi, kan effektiviteten i runde tal fordobles, dvs. at samfundet kan få dobbelt så meget information for pengene.

I forbindelse med universitets- og kommunalreformen skal programmet revideres, og samtidig er der ønsker fra regeringen om en besparelse på programmet på 33 %

I denne situation er det DHI's opfattelse, at staten bør igangsætte en "Reengineering" (gennemgribende forandring) af programmet både organisatorisk og teknologisk med deltagelse af hele den danske videnbase på området. Der bør nedsættes en "Reengineering" gruppe med repræsentation fra alle videncentre og brugere, således at Universiteterne (herunder DMU) og GTS-systemet / private rådgivere deltager på lige fod med reference til miljøministeriet. Gruppens opgave bliver at finde en optimal udformning af programmet. Det reviderede program foreslås igangsat løbende i takt med de praktiske muligheder, men gerne allerede delvist i 2007.

På det teknologiske område er der en række åbenbare forbedringsmuligheder:

1. Modellering & monitorering skal integreres. Herved opnås et overvågningssystem, der giver et komplet billede af, hvad der sker lige nu og i den nærmeste fremtid. Det svarer til meteorologien, hvor modeller af luftens egenskaber og bevægelser i 3 retninger, kombineres med målinger fra sonder, vejrstationer og satellitter til at give fuldt dækkende billede af vejret i fortiden, nutiden og den nære fremtid. På helt samme måde som borgerne nu har adgang til vejrudsigter, kan et moderne natur- & miljøovervågningssystem give borgerne adgang til miljø- og naturudsigter¹.
2. Overvågningen skal opdeles efter afstrømningsområder og ikke efter medier (jord, vand, luft). Derved kan beskrives det totale stofkredsløb inden for det enkelte område, og det hele kan summeres på nationalt niveau.
3. Satellitter skal bruges. Satellitter kan indsamle mange relevante oplysninger om vand- og jordoverflader, og bliver brugt flittigt i andre landes programmer
4. Automatiske målesystemer. De dyre skibsbaserede feltundersøgelser skal delvis erstattes af automatiske målesystemer, som i rask takt bliver mere og mere avancerede og kosteffektive.
5. Den dyre detailbiologiske analyse på artsniveau, skal delvis erstattes af mere kosteffektive metoder, f.eks. pigmentanalyse til algeovervågning.

Organisatorisk og planlægningsmæssigt bør programmet indrettes dynamisk, så den nyeste viden og teknologi løbende kan tages i brug. Målet er her mindst en 10 % forbedring pr. år. Endvidere bør staten, som "bygherre", kunne specificere sit ønske om informationer, men derefter give mulighed for "metodefrihed", således at de virksomheder, der byder ind på programmet, kan tilvejebringe oplysningerne på den mest moderne og effektive måde.

¹ www.vandudsigten.dk/ilt

Den foreslåede "Reengineering" vil efter DHI's opfattelse kunne skabe en Win-Win situation, hvor naturen og miljøet bliver overvåget betydeligt bedre, uden at det behøver at kræve for mange ressourcer. De udviklede teknologier vil endvidere være eksportegnede både på planlægningsniveau og med hensyn til konkret overvågningsudstyr og -teknologi.

Hørsholm, 16-10-2006

Karl Iver Dahl-Madsen